

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการ
สำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุด
เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นางสาวกุลธิรัตน์ ทาระ

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ชำนาญการ
สังกัด สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๙
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. ชื่อเรื่อง การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในท้องถิ่น
เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

๒. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โมเดล “ประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ “ประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่ โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย ๓.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก แต่ประเทศไทยอาจพัฒนาไปมากกว่านี้ จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลต้องสร้างโมเดลใหม่ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศและนำพาประชาชน ทั้งประเทศไปสู่โมเดล “ประเทศไทย ๔.๐” ให้ได้ภายใน ๓-๕ ปี ยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้การนำของ นายกรัฐมนตรีเน้นในเรื่องการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไกประชารัฐการขับเคลื่อนการปฏิรูป เพื่อให้สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามชุดใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑ ประเทศไทย ๔.๐ เป็นความมุ่งมั่นของ นายกรัฐมนตรีที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” เป้าหมายของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย ๔.๐” คือ การขับเคลื่อน ๕ กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา ๓-๕ ปีข้างหน้า เป็นการเปลี่ยน “ปัญหาและความท้าทาย” ให้เป็น “ศักยภาพและโอกาส” ในการสร้างความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เปลี่ยนจากปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้เป็น สังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Aging) การยกระดับเมืองให้เป็น Smart City

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึงประเทศที่มีประชากร อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศ และในอีก ๕ ปี ข้างหน้าเราจะเป็นสังคม ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แบบ (Aged Society) หมายถึงประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศ (ผู้สูงอายุหมายถึงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปตามนิยามของสหประชาชาติ) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ด้านการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน พัฒนาศักยภาพ คนตลอดช่วงชีวิต แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๔๕ – ๒๕๖๔) และแผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๗๕) เป็นการนำแผนวิสัยทัศน์ของประชาชนเพื่อการ พัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี สู่วิสัยทัศน์กรุงเทพฯ ๒๕๗๕ : กรุงเทพฯ มหานครแห่งเอเชีย (Bangkok: Vibrant of Asia) กรุงเทพฯ จะเป็นเมืองหลวงของเอเชีย เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจสังคมในทวีปเอเชีย และในภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วยประเด็นวิสัยทัศน์ ๖ ด้านคือ มหา นครปลอดภัย มหานครสีเขียว มหานครสำหรับทุกคน มหานครกะทัดรัด มหานครแห่งประชาธิปไตย และมหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของวิสัยทัศน์และมาตรการ ขับเคลื่อนหลักออกเป็น ๔ ระยะๆ ละ ๕ ปี คือ ช่วงที่ ๑ ระหว่างปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) ช่วงที่ ๒ ระหว่าง (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ช่วงที่ ๓ ระหว่างปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และช่วงที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕)

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) มหานครปลอดภัย ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ด้วยการทำงานของ หน่วยงานกรุงเทพมหานคร และความร่วมมือเครือข่ายต่างๆดำเนินการ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิต ที่ดีมีคุณค่าและมีความสุข

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ด้านที่ ๓ มหานครสำหรับทุกคน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแลอย่างครบวงจร

๓.๑.๑ ผู้สูงอายุ และผู้พิการสามารถใช้ชีวิตได้สะดวก

๓.๑.๒ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี

๓.๑.๓ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลสุขภาพอย่างครบวงจรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (พลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมือง) นโยบายที่ ๔ “คุณภาพชีวิตดี” (Care) : ดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน์ ข้อ ๔.๓ Bangkok Special Care ดูแลผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

วิสัยทัศน์ของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว “เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนกรุงเทพฯ ด้านกีฬา นันทนาการ ดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และนำกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครด้านการท่องเที่ยวระดับโลก” สู่แผนปฏิบัติการของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ตามประเด็นยุทธศาสตร์

มหานครปลอดภัย รวม ๕ กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมพฤติกรรมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และประกอบกิจกรรมนันทนาการของชาวกรุงเทพมหานคร

๒. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์กีฬา ศูนย์เยาวชน และลานกีฬา

๓. พัฒนาบริการและจัดกิจกรรมกีฬา และนันทนาการ ให้มีความหลากหลาย และตรงความต้องการ

๔. ส่งเสริมการเล่นกีฬาขั้นพื้นฐานและมวลชน

๕. พัฒนาการบริหารจัดการด้านกีฬาและนันทนาการให้มีประสิทธิภาพ

มหานครสำหรับทุกคน

ข้อ ๓.๓ การศึกษาสำหรับทุกคน ๑. กลยุทธ์คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้กับประชาชนกรุงเทพมหานคร การศึกษาตลอดชีวิต

ข้อ ๓.๔ สังคมพหุวัฒนธรรม ๔ กลยุทธ์

๓.๔.๑ จัดกิจกรรมเพื่อเปิดพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะ

๓.๔.๒ พัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม

เมืองกรุงเทพ

๓.๔.๓ สืบค้นรวบรวมข้อมูลชุมชนและวัฒนธรรม

๓.๔.๔ จัดทำระบบฐาน ข้อมูลวัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูล และสนับสนุน

แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม

แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ ๑๒ ปี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๑ พัฒนาคุณภาพการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนรู้เป็นสำคัญ สร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ๑ กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๖ เสริมสร้างเสน่ห์กรุงเทพมหานครเพื่อเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรม ๒ กลยุทธ์

๑. อนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒. กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรเพื่อเสริมสร้างให้

กรุงเทพมหานครเป็นมหานครสำหรับทุกคน มีโครงการ/กิจกรรมสำคัญที่สนับสนุน เช่น โครงการปรับปรุง
ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ โครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์การ์ตูนไทย โครงการส่งเสริมการอ่านห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
กรุงเทพมหานคร โครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร โครงการพิพิธภัณฑ์เด็กกรุงเทพมหานคร
โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ศิลปปะการดนตรีเพื่อประชาชนกรุงเทพมหานคร โครงการส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครในสังกัดสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
มีบริการพื้นฐานและบริการอื่นๆ ตามความเหมาะสมในรูปแบบที่หลากหลาย เน้นให้บริการและจัดกิจกรรมสำหรับ
เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปเป็นหลัก แต่ปัจจุบันผู้ใช้บริการของห้องสมุดเปลี่ยนไป ผู้ใช้บริการเป็นผู้ที่จะเข้าสู่ภาวะ
ผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ สืบเนื่องจากประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับ
ผู้สูงอายุ บรรณารักษ์ยังไม่มีคู่มือที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อนำแผนปฏิบัติการของสำนักวัฒนธรรม
กีฬา และการท่องเที่ยว สู่การปฏิบัติจริงในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุด
เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครด้านส่งเสริมการอ่าน บรรณารักษ์จำเป็นต้องมีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการ
จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ โดยประกอบด้วยฐานข้อมูลภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น
เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งหวังให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน
และจรรโลงใจ การเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรม และสื่อสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ สามารถนำความรู้ที่ได้รับ
มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านสุขภาพและจิตใจให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวดูแล
รักษาสุขภาพอนามัย จิตใจให้สามารถที่จะดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจ และมีคุณค่า
ตลอดจนจุดประกายความคิดในเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้สูงอายุให้มีกำลังใจในการสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ที่เป็นประโยชน์
มีคุณค่าต่อสังคมต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้บรรณารักษ์มีแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุด้านส่งเสริม
การอ่านที่เหมาะสมกับวัยและสภาพร่างกายของผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

๓.๒ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและจรรโลงใจ เรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรม

๓.๓ เพื่อให้ผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจ

๔. เป้าหมาย

จัดทำคู่มือเพื่อให้บรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทางพิจารณาการจัดกิจกรรมนันทนาการ
สำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ด้านส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสม
กับวัยและสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ โดยประกอบด้วยฐานข้อมูลทางภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์และ
วัฒนธรรมท้องถิ่นตามที่ตั้งของแต่ละห้องสมุดที่ตั้งอยู่ ๑ ชุด จำนวน ๔๐ เล่ม

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน ฯ

๕.๑ การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT analysis) การจัดทำคู่มือในครั้งนี้ ขั้นตอนแรกจะต้องตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เปรียบเทียบกับสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดจากตัวเรา ไม่สามารถควบคุมได้

S : Strong (จุดแข็ง)

W : weak (จุดอ่อน)

O : Opportunity (โอกาส)

T : threat (อุปสรรค)

S และ W เป็น การวิเคราะห์ภายในองค์กร (Internal analysis)

O และ T เป็น การวิเคราะห์ภายนอกองค์กร (External analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครมีดังนี้

ปัจจัยภายใน	
จุดแข็ง (Strong)	แนวทางเสริมจุดแข็ง
๑. ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดองค์กรที่เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนกรุงเทพมหานคร ด้านกีฬา และนันทนาการ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว	- บุคลากรมีทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ อยู่ในระดับน้อย
๒. เป็นหน่วยงานที่มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพียงพอในการให้บริการแก่ประชาชน กระจายอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร	- บุคลากรแสวงหาโอกาสในการพัฒนา ความก้าวหน้าด้วยตนเองค่อนข้างน้อย
๓. มีระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม	- สร้างความตระหนักให้บุคลากรในหน่วยงาน ทุกคนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
๔. บุคลากรมีคุณวุฒิ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการทำงานที่ปฏิบัติ พร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ	- ทำงานเต็มกำลังความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความพร้อมอยู่เสมอ
๕. ผู้ใช้บริการและผู้ปฏิบัติงานมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	- วิเคราะห์ พิจารณาใช้ประโยชน์จากคู่มือ และหาแนวทางเพิ่มขึ้นในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายรร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ
๖. หน่วยงานภายนอกองค์กรให้การยอมรับ การให้บริการที่มุ่งเน้นผู้บริการเป็นสำคัญ	- สร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น
๗. มีหน่วยงานย่อยขององค์กรที่ทำงานด้าน บริการประชาชนกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ กทม. เช่น ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา เป็นต้น	- พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นผู้ดำเนินการจัด กิจกรรมหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมร่วมกับหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น
	- เพิ่ม ปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ให้ดีเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์กับงานบริการ การจัดกิจกรรม

ปัจจัยภายใน	
จุดอ่อน (weak)	แนวทางเสริมจุดอ่อน
<p>๑. บุคลากรใหม่ของห้องสมุดขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงานด้านวิชาชีพในระดับสูง ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา</p> <p>๒. บริการหลายอย่างยังขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้การใช้ประโยชน์จากการให้บริการได้ไม่เต็มที่ บางครั้งผู้ใช้บริการยังไม่ทราบ หรือทราบแต่ไม่ละเอียดลึกซึ้ง ไม่ทั่วถึง ประชาชนทั่วไปจากภายนอกที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ยังไม่มาใช้บริการห้องสมุดมากเท่าที่ควร</p> <p>๓. ขาดแผนพัฒนาบุคลากร</p> <p>๔. ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของบุคลากรใหม่ - ให้ความรู้ หรือสอนงานให้กับบุคลากรใหม่ เพื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามพื้นที่ที่ห้องสมุดตั้งอยู่ - สร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น - นำเทคนิคด้านการตลาดมาใช้กับงานห้องสมุด - จัดทำโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุน หรือหาผู้สนับสนุนจากภาคีเครือข่าย

ปัจจัยภายนอก	
โอกาส (Opportunity)	แนวทางเสริมโอกาส
<p>๑. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นโอกาสในการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิตเพิ่มมากขึ้น</p> <p>๒. ห้องสมุดเปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ที่เห็นความสำคัญ เข้าร่วมกิจกรรมกับห้องสมุดในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ</p> <p>๔. พัฒนาสร้างภาคีเครือข่ายร่วมทำงานกับห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานคร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษานโยบาย ข้อปฏิบัติในการทำงาน สร้างโอกาสจัดทำโครงการ แนวทางการจัดกิจกรรม และหาแนวร่วมสนับสนุนการทำงาน - ใช้แนวทางการสร้างกัลยาณมิตรสร้างภาคีเครือข่าย - ทำการตลาด การประชาสัมพันธ์ หาความร่วมมือ และหาสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น

อุปสรรค (threat)	แนวทางเสริมอุปสรรค
<p>๑. การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร</p> <p>๒. ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง</p> <p>๒. มีปัญหาสุขภาพ ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ลดลง</p> <p>๓. มีข้อจำกัดด้านสุขภาพและครอบครัวต้องดูแลหลานที่บ้านเนื่องจากบุตรไปทำงานนอกบ้าน</p> <p>๔. การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพ บุตรหลานไม่เห็นความสำคัญจึงทำให้ไม่ได้มาร่วมกิจกรรม</p> <p>๕. ขาดผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการที่ทางห้องสมุดจัดให้กับผู้สูงอายุ - จัดบุคลากรเข้าทำความเข้าใจประชาชนในชุมชน - จัดทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร - สร้างความตระหนักให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ (SWOT analysis) ผลจากการวิเคราะห์พบว่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นโอกาสให้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิต เพิ่มมากขึ้น ห้องสมุดเปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ที่เห็นความสำคัญเข้าร่วมกิจกรรมกับห้องสมุดในการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ และพัฒนาสร้างภาคีเครือข่ายร่วมทำงานกับห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดองค์กรที่เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ของประชาชนกรุงเทพมหานคร ด้านกีฬา และนันทนาการ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว บุคลากรมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการทำงานที่ปฏิบัติ ด้านงานบริการ และมี หน่วยงานย่อยขององค์กรที่ทำงานกระจายอยู่ทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร เช่น ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานเสริมในการจัดกิจกรรมให้บริการ สำหรับผู้สูงอายุ แต่บรรณารักษ์ และบรรณารักษ์ใหม่ ยังขาดคู่มือที่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานในการจัด กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดของกรุงเทพมหานคร เป็นไปด้วยดี จึงควรมีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการ ในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานคร ด้านการส่งเสริมการอ่านให้เหมาะสมกับวัย และสภาพ ร่างกายของผู้สูงอายุ ให้มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ มีความพึงพอใจ โดยประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน ทางภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นตามที่ตั้งของห้องสมุดแต่ละแห่งตั้งอยู่

๕.๒ กระบวนการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน (Work manual) คือการจัดทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร บอกวิธีการทำงาน รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานของกิจกรรม/กระบวนการต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อน หลาย ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลาย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน อ้างอิงไม่ให้เกิดความ ผิดพลาดในการปฏิบัติงานปลอดภัย มีมาตรฐาน ตรงตามเป้าหมาย ได้ผลผลิต หรือการบริการที่มีคุณภาพ เสรีจรวดเร็วทันตามกำหนดเวลา เป็นหลักฐานแสดงวิธีการทำงานที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้เข้ามา ปฏิบัติงานใหม่ พัฒนาให้การทำงานเป็นมืออาชีพ และใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมทั้งแสดงหรือเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอก หรือผู้ใช้บริการ ให้สามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จาก กระบวนการที่มีอยู่เพื่อขอการรับบริการที่ตรงกับความต้องการ

องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน มีดังนี้

๑. ข้อกำหนดร่วมกันในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน
๒. วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ หมายถึงการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึง วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน
๓. ขอบเขต หมายถึง การชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงขอบเขตกระบวนการในคู่มือว่า ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด ถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด กับใคร ที่ใด และเมื่อใด
๔. คำจำกัดความ เป็นการชี้แจงให้ทราบถึงคำศัพท์เฉพาะ อาจเป็นภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คำย่อที่ใช้ในคู่มือ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน
๕. หน้าที่ความรับผิดชอบ บอกให้ทราบมีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติ กระบวนการนั้น และความรับผิดชอบที่ต้องดำเนินการในกระบวนการนี้ เรียงจากผู้มีอำนาจระดับสูงลงมา

๖. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยอธิบายวิธีการทำงานหรือขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และระบุเอกสาร/ระเบียบ/แบบฟอร์ม ที่ใช้ประกอบการดำเนินการนั้น รวมทั้ง ผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน โดยใช้ข้อความอธิบาย หรือตารางอธิบาย พร้อมทั้งระบุเงื่อนไขการทำงาน หรือเงื่อนไขความสำเร็จที่จำเป็น

ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน มีดังนี้

๑. องค์กรและผู้บังคับบัญชาใช้ฝึกอบรมข้าราชการใหม่ ประหยัดงบประมาณในการฝึกอบรม โดยใช้เป็นคู่มือสอนงาน ช่วยในการควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติงาน กำหนดหน้าที่งานได้ชัดเจน เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ประเมินผลงานได้งานที่มีคุณภาพตามที่กำหนด

๒. ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบภาระงานในหน้าที่ของตนเองไม่เกิดความสับสน เรียนรู้งานได้เร็วขึ้นทั้งขั้นตอนที่เข้ามาทำงานใหม่และย้ายงานใหม่ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนสะดวก และง่ายขึ้น สามารถทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้นมีคู่มืออ้างอิงในการปฏิบัติงาน

๓. แต่ละหน่วยงานรู้งานซึ่งกันและกัน บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สามารถทำงานแทนกันได้ สามารถเริ่มปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วเมื่อมีการโยกย้ายตำแหน่งงาน ลดขั้นตอนทำงานที่ซับซ้อน ลดข้อผิดพลาดจากการทำงานที่ไม่เป็นระบบ

๕.๓ สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older person) หมายถึงประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น ๓ ระดับ ได้แก่

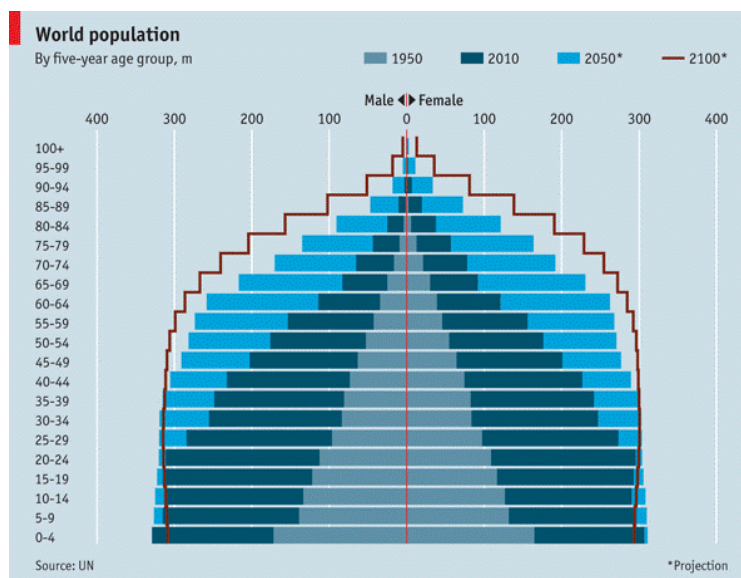
๑. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีมากกว่าร้อยละ๗ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

๒. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคม หรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีมากกว่าร้อยละ ๑๔ ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

๓. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง สังคม หรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าในช่วงปี ๒๐๐๑ - ๒๑๐๐ เป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งแต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการแพทย์ การโภชนาอาหาร

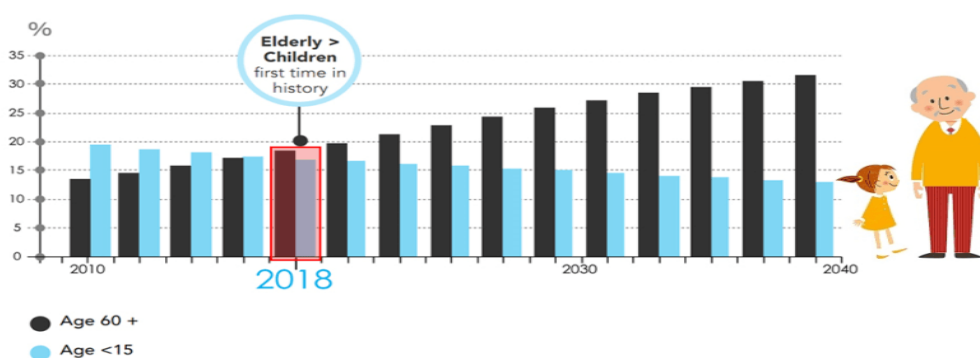
สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุพบว่าไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี ๒๐๐๕ โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ๑๐.๔ ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในช่วงปี ๒๐๒๔-๒๐๒๕

ปิรามิดของประชากรโลก แสดงโครงสร้างของประชากรโลก ในช่วง ๑๙๕๐-๒๑๐๐

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี ๒๕๕๒ ประชากรที่อยู่ในวัย ฟังฟังได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน และในปี ๒๕๖๐ จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุของไทย เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

Proportion of the Population under Age 15 and 60 Years or Over: 2010 - 2040

มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ
Foundation for Older Persons' Development (FOPDEV)

จากข้อมูลประชากรของประเทศไทยปี ๒๕๕๖ ประชากรไทยมีจำนวน ๖๔.๖ ล้านคน เป็นผู้สูงอายุมากถึง ๙.๖ ล้านคน คาดว่าในปี ๒๕๗๓ จะมีจำนวนผู้สูงอายุ ๑๗.๖ ล้านคน (ร้อยละ ๒๖.๓) และปี ๒๕๘๓ จะมีจำนวนถึง ๒๐.๕ ล้านคน (ร้อยละ ๓๒.๑)

สาเหตุของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นเนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศเจริญก้าวหน้าทำให้สามารถเพิ่มสวัสดิการแก่ประชาชนได้มากขึ้น มีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขอนามัยโรงพยาบาลและการคมนาคมขนส่งได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีการบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ มีการศึกษาวิจัยจักษุแลร์กษาสุขภาพอนามัย ทำให้ประชาชนมีอายุยืนมากขึ้น

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะมีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้มีการพัฒนาทางการแพทย์และมีนวัตกรรมใหม่ที่รักษาโรคและควบคุมโรคระบาด การบำรุงร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาว

นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตรจากนโยบายวางแผนครอบครัวให้มีบุตรน้อยลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนไป การมีบุตรมากอาจก่อให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทำให้บางประเทศที่มีนโยบายวางแผนครอบครัว มีผลทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างรวดเร็ว หรือตัวอย่างที่เห็นได้ชัดอย่างกรณีประเทศจีนที่มีนโยบายควบคุมการมีบุตร ซึ่งเห็นผลได้อย่างรวดเร็วทำให้อัตราการเกิดลดลงและผลที่ตามมาทำให้จีนเป็นประเทศหนึ่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและทัศนคติภายในยุคที่มีการแข่งขัน ค่านิยมและทัศนคติของสังคมเปลี่ยนไปทำให้ผู้หญิงมีการแต่งงานลดลง หรือมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้น มีบุตรน้อยลงทำให้อัตราการเกิดลดลงโครงสร้างสังคมเปลี่ยนไปมีวัยเด็กน้อยลงขณะที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ตัวอย่างในตารางแสดงสัดส่วนร้อยละของประชากรในช่วงอายุต่างๆในแต่ละประเทศในปี ๒๐๑๓

	Country	2013 Population	Males	Females	Age 0-14	Age 15-24	Age 25-64	Age 65+	Fertility Rate
1	China	1,385,566,537	51.8%	48.2%	18.2%	13.6%	58.8%	9.5%	1.66
2	India	1,252,139,596	51.7%	48.3%	28.4%	18.3%	47.9%	5.5%	2.50
3	USA	320,050,716	49.2%	50.8%	19.4%	13.6%	52.3%	14.7%	1.97
4	Indonesia	249,865,631	50.3%	49.7%	28.1%	16.8%	49.7%	5.4%	2.35
5	Brazil	200,361,925	49.2%	50.8%	23.1%	16.5%	52.4%	8.0%	1.82
6	Pakistan	182,142,594	51.4%	48.6%	32.8%	20.9%	41.9%	4.4%	3.22
7	Nigeria	173,615,345	50.9%	49.1%	44.4%	18.9%	34.0%	2.7%	6.01
8	Bangladesh	156,594,962	50.6%	49.4%	29.0%	19.7%	46.5%	4.9%	2.20
9	Russian Federation	142,833,689	46.1%	53.9%	16.5%	11.0%	59.3%	13.2%	1.53
10	Japan	127,143,577	48.7%	51.3%	12.9%	9.5%	51.2%	26.4%	1.41
11	Mexico	122,332,399	48.4%	51.6%	27.4%	18.3%	47.5%	6.8%	2.20
12	Philippines	98,393,574	50.1%	49.9%	33.4%	19.6%	43.0%	4.1%	3.07
13	Ethiopia	94,100,756	50.0%	50.0%	41.4%	21.6%	33.4%	3.5%	4.59
14	Viet Nam	91,679,733	49.4%	50.6%	22.4%	16.9%	53.9%	6.8%	1.75
15	Germany	82,726,626	49.1%	50.9%	12.9%	10.3%	55.3%	21.4%	1.42
16	Egypt	82,056,378	50.2%	49.8%	30.9%	17.8%	45.4%	5.9%	2.79
17	Iran	77,447,168	50.3%	49.7%	24.1%	16.0%	54.4%	5.5%	1.93
18	Turkey	74,932,641	49.1%	50.9%	24.9%	16.6%	50.7%	7.7%	2.05
19	Congo	67,513,677	49.7%	50.3%	44.5%	20.0%	32.6%	2.9%	5.98
20	Thailand	67,010,502	49.0%	51.0%	17.5%	13.3%	58.8%	10.4%	1.41
21	France	64,291,280	48.4%	51.6%	18.1%	12.2%	51.0%	18.7%	1.98
22	United Kingdom	63,136,265	49.3%	50.7%	17.6%	12.0%	52.3%	18.1%	1.89
23	Italy	60,990,277	48.6%	51.4%	14.0%	9.8%	54.4%	21.7%	1.48
24	Myanmar	53,259,018	48.5%	51.5%	24.2%	17.3%	53.1%	5.4%	1.95
25	South Africa	52,776,130	48.5%	51.5%	29.3%	17.9%	47.1%	5.7%	2.40
26	WORLD	7,162,119,434	50.4%	49.6%	26.0%	16.3%	49.5%	8.2%	2.50

สัดส่วนร้อยละของประชากรในช่วงอายุต่างๆในแต่ละประเทศในปี ๒๐๑๓

จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่น สัดส่วนของเด็กอายุ ๐-๑๔ ปี มี ๑๒.๙% ในขณะที่สัดส่วนของผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๕ ปีมีถึง ๒๖.๔% แสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นถือว่าเป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วที่สุด

ประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร สำนักงานปกครองฯ ล่าสุดเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ พบว่ามีจำนวนมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปในพื้นที่กรุงเทพฯ ขณะนี้มีประมาณ ๘๒๐,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองและสังคม หรือสามารถออกจากบ้านมาจับจ่ายซื้อของ หรือเดินเองได้ประมาณ ๙๒ % โดยผู้ที่มีอายุ ๑๐๐ ปี มีจำนวน ๖๐๑ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๒๗๙ คน เพศหญิง ๓๒๒ คน และประชากรที่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี มีจำนวน ๔,๑๔๖ คน เพศชาย ๑,๘๒๕ คน และเพศหญิง ๒,๓๒๑ คน รวมถึงยังมีประชากรอายุ ๑๐๐ ปีขึ้นไปที่ยังใช้ตัวเลขปีเกิดตามปฏิทินจันทรคติไทยอีก ๗๖๒ คน ซึ่งหน่วยงานของทุกภาคส่วนทั้งรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการดูแลผู้สูงอายุได้ร่วมกันดำเนินงานเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ

๕.๔ กิจกรรมนันทนาการคือ กิจกรรมที่ทำในช่วงเวลาว่างที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้ผ่อนคลายความเครียด มีความบันเทิงรื่นรมย์ สดชื่น เคลื่อนไหวคล่องแคล่ว แข็งแรง ร่างกายจิตใจตื่นตัวอยู่เสมอ ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น ไม่เจ็บป่วยเป็นภาระของบุตร หลาน ซึ่งเป็นคนวัยทำงาน มีรายได้พอเพียงในการดำรงชีวิต ตามนโยบายและแผนพัฒนาประเทศ แผนของหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ที่ต้องจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้สูงอายุมีความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานเสริมในการจัดกิจกรรมให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ จึงควรมีคู่มือเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครด้านการส่งเสริมการอ่านให้เหมาะสมกับวัย สภาพร่างกายของผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ บรรณารักษ์ที่จัดกิจกรรมต้องมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้ดี โดยการตกลงคัดเลือกและพัฒนากิจกรรมได้จากกิจด้านต่างๆ ดังนี้

๑. กิจกรรมศิลปหัตถกรรม (Arts and Crafts) หมายถึง การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยมือ หรืองานด้านศิลปะต่างๆ ที่ทำขึ้นด้วยมือ งานด้านศิลปะต่างๆที่ทำขึ้นด้วยมือในเวลาว่าง และไม่ได้ทำเป็นอาชีพหรือหวังผลกำไรใดๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ความสามารถในการใช้มือสร้างงานฝีมือให้แก่ชุมชน ห้องสมุดสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมแนะนำหนังสืองานศิลปะ งานประดิษฐ์ งานฝีมือที่มีรูปภาพสวยๆ มีขั้นตอนในการทำพร้อมมีวิทยากร หรืออาสาสมัครสอนการทำกิจกรรมที่จัดขึ้น

๒. กิจกรรมเกมและกีฬา (Games and Sports) หมายถึง กิจกรรมที่ต้องการความสัมพันธ์กันกิจกรรมเกมและกีฬา (Games and Sports) หมายถึง กิจกรรมที่ต้องการความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะการเคลื่อนไหว สติปัญญา ความอดทน และพลังกำลังของร่างกายในการประกอบกิจกรรมซึ่งบางกิจกรรมจะมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ลูกบอล ใช้ไม้ตี และแร็กเกต ลูกม้อ ฯลฯ โดยมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ห้องสมุดแนะนำหนังสือคู่มือการออกกำลังกาย การฝึกโยคะ พร้อมการจัดกิจกรรมคลาสเรียนการ เจริญวิทยากรมาสอนการฝึกโยคะ เป็นต้น

๓. กิจกรรมนันทนาการการเต้นรำ (Dances) หมายถึง กิจกรรมการแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวที่ใช้จังหวะดนตรี เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เช่น ลีลาศ กิจกรรมเข้าจังหวะ จัดหาหนังสือการเรียนเรื่องลีลาศ หาเครือข่ายทำงานร่วมกับศูนย์เยาวชนจัดกิจกรรมกลุ่มได้

๔. กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก (Hobby) หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยในการบำบัดทางกายและจิตใจ ส่งเสริมโอกาสให้บุคคลเลือกกิจกรรมตามความสนใจ สนุกใจ และกระทำด้วยความเต็มใจ ในช่วงเวลาอิสระ เวลาว่าง และเพื่อพัฒนาคุณค่าชีวิตของบุคคลและสังคมเช่น สะสมแสตมป์ วาดภาพ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ห้องสมุดสามารถหาหนังสือคู่มือการสะสมแสตมป์ หนังสือภาพงาน

ศิลปะ หนังสือการสอนวาดภาพ หนังสือคู่มือการปลูกบอนสี การเลี้ยงกล้วยไม้ การทำสวนถาด การทำสวนครัวรั้วกินได้ การทำสวนครัวกระเบื้องบ้าน การเลี้ยงสุนัข การเลี้ยงปลาสวยงาม เป็นต้น

๕. กิจกรรมนันทนาการดนตรีและเพลง (Music and Singing) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกของมวลมนุษยชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน บุคคล ชุมชน คู่กันเคยกับดนตรี ทั้งในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การแสดงออกแห่งตน การท้าทาย การแสดงออกความสามารถขั้นสูงสุดที่บุคคลพึงกระทำได้ ดนตรีเป็นการระบายอารมณ์ เป็นการผ่อนคลายความเครียดขณะทำงานหรือเวลาว่าง ห้องสมุดสามารถจัดหาหนังสือประวัตินักร้องดัง ศิลปินในดวงใจ เนื้อเพลง แผ่นเสียงเพลง แผ่นดีวีดีสอนการเต้นรำ หนังสือโน้ตเพลง เป็นต้น

๖. กิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม (อ่าน พูด เขียน) (Reading, Speaking and Writing) หมายถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การแสดงออกแห่งตนอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการพัฒนาจินตนาการ เช่น กิจกรรมการพูดคุย โต้ว่าที่ การอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ฟังวิทยุ กิจกรรม การเขียน ฯลฯ

๗. กิจกรรมนันทนาการบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service) หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การให้และการรับ การร่วมมือของชุมชนอันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจและการพัฒนาจิตใจของบุคคลและสังคม อาสาสมัครเป็นการให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัลเป็นการเสริมสร้างทักษะและการสร้างคุณภาพชีวิต การให้บริการอาสาสมัครเป็นการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ โดยอาศัยแรงงาน ความร่วมมือของกลุ่ม หน่วยงานเอกชน ชุมชนและองค์การธุรกิจการค้าที่จะต้องจัดบริการชุมชน

๘. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพหมายถึง กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการประเภทนี้เป็นกิจกรรมแบบผสมผสานเช่นการออกกำลังกาย การแกว่งแขน โภชนาการ สุขภาพกาย สุขภาพจิต

๙. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม (Social Recreation) หมายถึงกิจกรรมนันทนาการทางสังคมเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโอกาส มนุษย์สัมพันธ์ ความเข้าใจ ความสามัคคีอันดีต่อเพื่อนมนุษย์ เช่นการพบปะสังสรรค์ การสมาคมสโมสร การรับประทานอาหารในโอกาสต่างๆ ฯลฯ

๑๐. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ (Special Events) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว แต่เป็นกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่นที่ประชาชนทั่วไปปฏิบัติกัน เช่น งานวันปีใหม่ งานวันสงกรานต์ งานเทศกาลประจำท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ฯลฯ

๑๑ กิจกรรมบริการห้องสมุด เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุที่อ่านหนังสือออก ได้มีโอกาสผ่อนคลายความเครียดโดยการอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ พบปะผู้ที่ชื่นชอบนักเขียนแนวเดียวกัน การมาเป็นจิตอาสาสมัครให้บริการที่เคาน์เตอร์บริการยืมคืนหนังสือ การช่วยจัดชั้นหนังสือ การร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด เป็นต้น

๑๒ กิจกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ในเรื่องข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ การจัดบรรยายและสัมมนาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิบรรยาย

๑๓ กิจกรรมด้านการศึกษา วัฒนธรรม ภาษา การเขียน การถ่ายทอดความรู้ การอ่าน การศึกษาสังคม ดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ประวัติศาสตร์ สังคม ศาสนา เรื่องผ้าการแต่งกาย

การท่องเที่ยวทัศนศึกษา เช่น การจัดการนำเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกสถานที่ เช่น หอศิลป์ โบราณสถานและสถานที่สำคัญต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด

๑๔ กิจกรรมคอมพิวเตอร์กับผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมสอนการใช้งานคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุเพราะ "ไม่มีใครแก่เกินเรียนแน่นอน" ขอเพียงมีโอกาสได้เรียนรู้ และมีคู่มือการเรียนอย่างถูกต้อง การพัฒนาความรู้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการสื่อสาร ปรับตัวให้เข้ายุคสมัย และมีช่องทางในการสื่อสารกับบุตร หลาน และสืบค้นเพื่อความรู้และความบันเทิง ฝึกประสาทสัมผัส ตา หู กล้ามเนื้อนิ้วมือ การรับรู้ ไม่หลงลืม การขอความช่วยเหลือ ความสุขใจ

๕.๕ การใช้วงจรเดมมิ่ง PDCA คือวงจรที่พัฒนามาจากวงจรที่คิดค้นโดย วอลท์เตอร์ ชิวนาร์ท (Walter Shewhart) ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรมและต่อมาวงจรนี้เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อ เอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง (W.Edwards Deming) ปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพ เผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิต โดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิ่ง” ต่อมาพบว่า แนวคิดในการใช้วงจร PDCA นั้นสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรม จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั่วโลก PDCA เป็นอักษรนำของศัพท์ภาษาอังกฤษ ๔ คำคือ

P : Plan	=	วางแผน
D : DO	=	ปฏิบัติตามแผน
C : Check	=	ตรวจสอบ / ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์
A : Action	=	ปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสมตามผลการประเมิน

การดำเนินการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร โดยนำวงจรเดมมิ่ง (PDCA) เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการจัดทำคู่มือให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอน มีดังนี้

P = Plan คือ การนำนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน มาประชุมหาหรือมอบหมายงานให้จัดทำโครงการการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำกรอบแนวคิดในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

D = Do คือ ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนการ โดยการศึกษาทฤษฎี งานวิจัย รวบรวมข้อมูล เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมา

- จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมใช้ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑

- เผยแพร่ให้บรรณารักษ์ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครได้ทดลองใช้ประโยชน์ ในการปฏิบัติงานจริงในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ พร้อมเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

C = Check คือ ขั้นตอนการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผน ติดตามประเมินผล การใช้คู่มือในการจัดกิจกรรมในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ เพื่อพัฒนาคู่มือให้ดียิ่งขึ้นและจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ แล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑

A = Action คือขั้นตอนการนำผลการดำเนินงานเสนอผู้บริหาร ประกาศใช้คู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และเก็บข้อมูลเพื่อนำกลับไปพัฒนาให้มีกิจกรรมที่ดีเกิดขึ้นใหม่อีกต่อไป

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร มีกรอบการดำเนินการโดยการใช้รูปแบบการจัดทำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

๖.๑ ชั้นเตรียมการจัดทำคู่มือ

๑. ประชุมบรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุด นักจัดกิจกรรม บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการดำเนินโครงการจัดทำและเสนออนุมัติโครงการ

๒. ประชุมคณะทำงาน เพื่อวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินการพร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการ พร้อมมอบหมายงาน ศึกษา แผนพัฒนาชาติ วิสัยทัศน์ นโยบายของผู้บริหารประเทศ หน่วยงานต่างๆ หน่วยงานของตนเอง ลงมาสู่แผนการปฏิบัติงาน กรอบความคิดการจัดกิจกรรมนันทนาการด้านการส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้สูงอายุ การศึกษาทฤษฎี งานวิจัย รวบรวมข้อมูล เอกสาร ฐานข้อมูลด้านประชากร ภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรม

๓. ดำเนินการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร คู่มือ ๑ ชุด จำนวน ๔๐ เล่ม

๖.๒ ชั้นดำเนินการใช้คู่มือ

๑. นำคู่มือให้บรรณารักษ์ทดลองใช้จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครทั้ง ๓๖ แห่ง พร้อมแบบสอบถามการสัมภาษณ์ ความพึงพอใจของผู้นำคู่มือไปใช้ และผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่ทางห้องสมุดจัดให้ มาวิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาคู่มือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๒. นำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เสนอผู้บริหารประกาศใช้เป็นคู่มือให้บรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครต่อไป

๓. ชั้นดำเนินการหลังการใช้คู่มือ เมื่อนำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุไปใช้แล้ว บรรณารักษ์และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการเก็บสถิติ ข้อมูลต่างๆ เพื่อมาประชุมติดตามและปรับปรุงพัฒนาคู่มือให้มีความทันสมัยกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้คู่มือทันสมัย การจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุสูงสุด เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตในปัจจุบันปลายอย่างมีความสุขและมีคุณค่า ตลอดจนจุดประกายความคิดในเชิงสร้างสรรค์ มีกำลังใจในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

๗. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุด กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

กิจกรรม	ปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๖๐						หมายเหตุ
	มี.ค.	พ.ค.	มี.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
๑. การเตรียมการประชุมบรรณารักษ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องหาแนวทางการ ดำเนินโครงการ	←→						
๒. จัดทำและเสนออนุมัติโครงการ		←→					
๓. ประชุมคณะทำงาน วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินการ จัดทำแผนปฏิบัติการ มอบหน้าที่			←→				
๔. ศึกษาแผนพัฒนาชาติ วิสัยทัศน์ นโยบายของผู้บริหาร กรอบ แนวคิด ศึกษาเอกสารต่างๆ จัดทำคู่มือ			←→				
๕. นำคู่มือไปทดลองใช้				←→			
๖. นำข้อมูลมา วิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนา คู่มือให้สมบูรณ์					←→		
๗. นำเสนอผู้บริหาร และประกาศใช้คู่มือ						←→	

๘. งบประมาณ

การดำเนินการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการ ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนี้

๘.๑ ดำเนินงานจัดประชุม การจัดทำเอกสารการประชุม อาหาร อาหารว่าง การใช้ อาคารสถานที่ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร โดยขอความอนุเคราะห์จากบรรณารักษ์ สมาชิกจิตอาสา ผู้ใช้บริการของห้องสมุด

๘.๒ การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการใน ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ๑ ชุด มี จำนวนทั้งหมด ๔๐ เล่ม ใช้กระดาษ ๗ รีม กระดาษ ทำปก ๑ รีม ขอความอนุเคราะห์จากบรรณารักษ์

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ (Output)/ (Outcome)	ตัวชี้วัด KPI	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>เป้าหมาย (Output) จัดทำคู่มือให้บรรณารักษ์ใช้เป็น แนวทางพิจารณาในการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการ ในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ด้านส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับวัยและ สภาพร่างกายของผู้สูงอายุ โดยประกอบด้วย ฐานข้อมูล ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามที่ตั้งของแต่ละ ห้องสมุดที่ตั้งอยู่</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <p>๑. เพื่อให้บรรณารักษ์มีแนวทางการจัด กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานครด้านส่งเสริมการอ่าน ที่เหมาะสมกับวัยและสภาพร่างกาย ของผู้สูงอายุ</p> <p>๒. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความ เพลิดเพลินและจรรโลงใจจากกา รเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรม</p> <p>๓. เพื่อให้ผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุด เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครมีความ พึงพอใจ</p>	<p>ผลผลิต (Output) มีคู่มือการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการ เรียนรู้กรุงเทพมหานคร ด้าน ส่งเสริมการอ่าน โดยประกอบด้วย ฐานข้อมูล ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวัฒนธรรม ท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด ๔๐ เล่ม</p> <p>ผลลัพธ์ (Outcome)</p> <p>๑. ร้อยละ ๙๐ ของบรรณารักษ์ นำคู่มือไปใช้เป็นแนว ทางการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ</p> <p>๒. ร้อยละ ๘๐ ผู้สูงอายุเข้า ร่วมกิจกรรมนันทนาการ ได้รับความรู้มีความสุข</p> <p>๓. ร้อยละ ๙๐ ผู้สูงอายุเข้า ร่วมกิจกรรมนันทนาการ ของห้องสมุดพึงพอใจ</p>	<p>คู่มือจัดกิจกรรม</p> <p>๑. แบบสอบถาม ความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การใช้คู่มือของ บรรณารักษ์</p> <p>๒. แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุด</p> <p>๓. แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้รับบริการในห้องสมุด</p>

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุควรมีหน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและยั่งยืน และควรมีการเพิ่มพื้นที่การจัดกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม

๒. กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุที่จะได้ผลดีที่สุด คือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสภาพร่างกายของผู้สูงอายุรวมทั้งสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยสร้างรายได้หรือสร้างอาชีพเสริมไปด้วยจะยิ่งดีมาก

๓. ควรคิดค้นหากิจกรรมใหม่ๆ ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุทุกปี ให้ทันสมัยตามการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปของสภาวะโลก สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีการสื่อสาร

๔. การจัดกิจกรรมควรแสวงหาพันธมิตรเครือข่ายมาร่วมจัดทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ ความสำเร็จก้าวหน้าของผู้สูงอายุ สังคม ประเทศชาติสูงสุด

๕. พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ หรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมร่วมกับหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก

ตัวอย่างรูปแบบการจัดกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมความจำ ชะลออัลไซเมอร์ในผู้สูงอายุ

กิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ เป็นกิจกรรมกิจกรรมที่พัฒนาทักษะความจำ ได้แก่

๑. การคิดคำนวณโจทย์คณิตศาสตร์แบบง่ายใช้เทคนิคและทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการเล่น เช่น การบวก ลบ ตัวเลขจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสมอง

๒. การจัดระเบียบ ของข้อมูลผ่านขบวนการกลุ่มขณะทำกิจกรรมช่วยให้คิดเป็นระบบจะทำให้จำได้ง่ายขึ้น

๓. กิจกรรมส่งเสริมการเชื่อมโยงและการหาความสัมพันธ์ เช่น การนึกถึงสถานที่ หรือบุคคล

๔. สร้างจินตนาการและความเกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความจำเป็นการอธิบายเรื่องราวด้วยภาพหรือการแสดงละครในกิจกรรมละครชีวิต การฝึกฝนทักษะการจดจำภาพพร้อมเรื่องราวเป็นการฝึกให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่เป็นสมาธิ มีความสุขในสิ่งที่เล่น ฝึกจิตใจละเอียดอ่อน ฝึกประสาทสัมผัสให้เชื่อมโยงระหว่างประสาทสัมผัสทั้งห้ากับความคิด นอกจากนี้ กิจกรรมสุภาพิต เป็นเทคนิคการใช้รหัสช่วยจำ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง เพื่อช่วยในเรื่องความจำไม่หลงลืม

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (การอ่านบทร้อยกรองทายคำถาม)

นอกจากนี้ในห้องสมุดสามารถให้บริการแนะนำหนังสือสำหรับผู้สูงอายุ เช่น หนังสือธรรมะ การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย การพักผ่อน งานอดิเรก ฯลฯ และกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ เช่น จัดสถานที่ให้มีการพบปะกันเป็นประจำ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน สนทนาธรรม หรือมีแผ่นฟังธรรมเทศนา

บรรณานุกรม

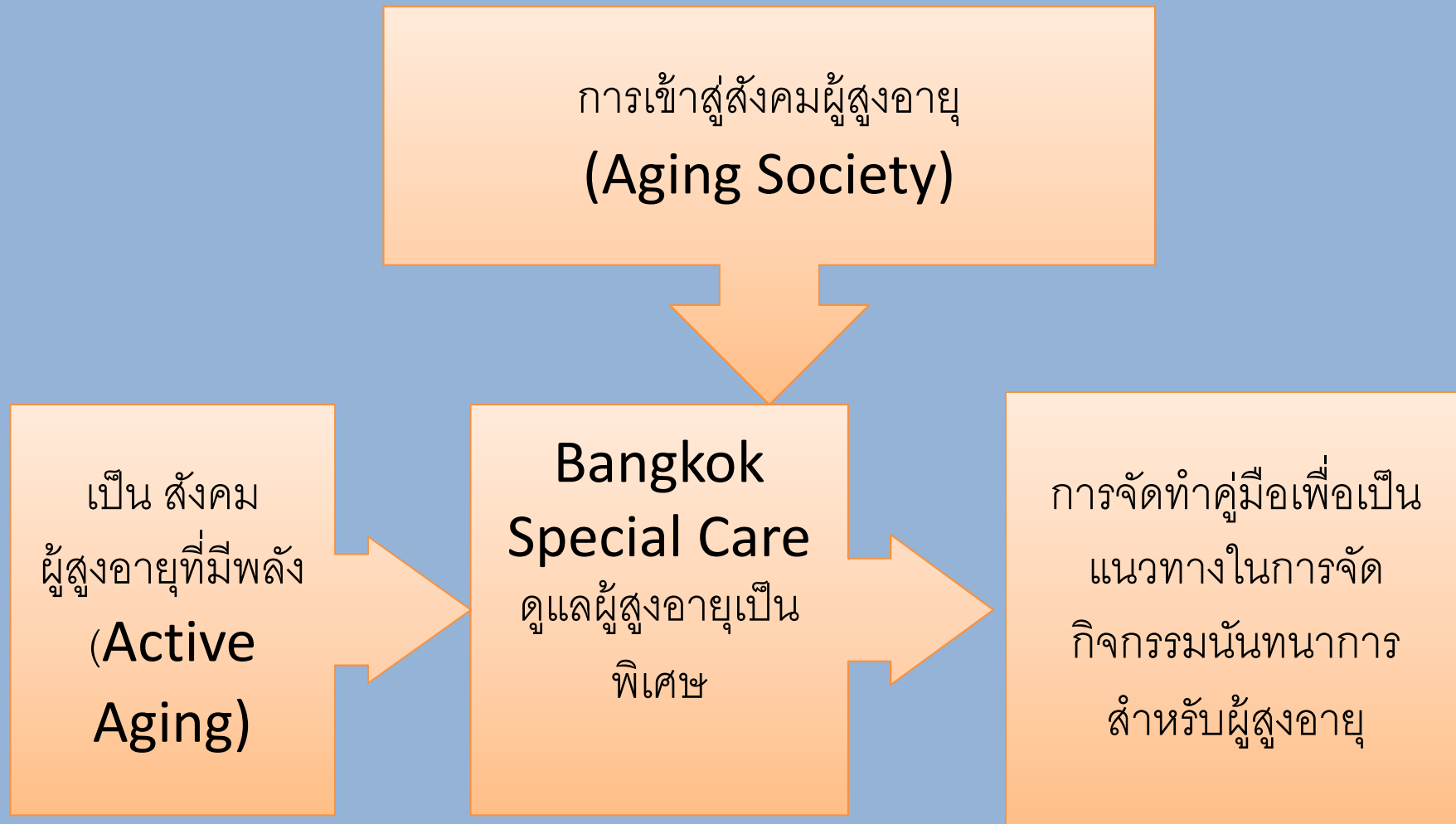
๑. พรชุลีชัย นิลวิเศษ. การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.) สืบค้นวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๒. นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ. http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main๑_๑๐.html
สืบค้นวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๓. <http://www.ผู้สูงอายุ.net/th/category/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ> สืบค้นวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๔. http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=๑๒๘๑๖๘๗๔๓ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙
๕. National Statistical Office. ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๖. The world's population pyramid. ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๗. http://images.flatworldknowledge.com/barkan/barkan-fiq๑๒_๐๐๒.jpg . ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙
๘. พรชุลีชัย นิลวิเศษ. <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom๑๒/๐๕-๐๑.html>.
สืบค้น ๖ มกราคม ๒๕๖๐
๙. เกมง่าย ๆ สำหรับผู้สูงอายุ ทั้ง Android และ iOS สร้างสุข ประยุกต์ไอทีช่วยผู้สูงอายุพัฒนาเกมส์
และกิจกรรม <http://android.kapook.com/view๑๐๕๕๖๓.html>. ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.
๑๐. ปัญญาภัทร กัทธกัณทากุล. การแบ่งกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (๒๕๕๔)
<https://www.gotoknow.org/posts/๕๕๑๘๕> ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐
๑๑. เพลินพิศ ฐานีวิฒนานนท์ กิจกรรมส่งเสริมความจำ ชะลออัลไซเมอร์ในผู้สูงอายุ.
<http://w๐๘.psu.ac.th/node/๔๕๓๙> ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐
๑๒. นางสาววัชรินทร์ เสมามอญ. การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการ
สำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง. rd.aru.ac.th/e_journal/pdf/๑๕๘.pdf. สืบค้น ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐
๑๓. กฤษณา อยู่พวง. ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดบริการและ กิจกรรมของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ สวนลุมพินี. วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ ๗ ฉบับที่
๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๗.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการ
สำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุด
เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวกุลฉิรัตน์ ทาระ
บรรณารักษ์ชำนาญการ
สังกัด สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
เลขที่ ๓๕

หลักการและเหตุผล

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้บรรณารักษ์มีแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ
- เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและจรรโลงใจเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เพื่อให้ผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจ

เป้าหมาย

เพื่อให้บรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทางพิจารณาการจัดกิจกรรม
นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุผู้รับบริการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
กรุงเทพมหานคร ด้านส่งเสริมการอ่าน โดยประกอบด้วยฐานข้อมูล
ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ห้องสมุดตั้งอยู่
ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)

๑. จุดแข็ง (Strength)

- ✚ ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานในองค์กรที่เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน กทม.
- ✚ หน่วยงานย่อยขององค์กรที่ทำงานด้านบริการประชาชน กระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ กทม. เช่น ห้องสมุด ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา
- ✚ บุคลากรมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถทักษะ เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการทำงานที่ปฏิบัติ
- ✚ ผู้ใช้บริการและผู้ปฏิบัติงานมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)

๒. จุดอ่อน (Weakness)

- ✚ บุคลากรใหม่ยังขาดความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานด้านวิชาชีพ
- ✚ การบริการยังขาดการประชาสัมพันธ์ ผู้ใช้บริการยังไม่ทราบ จึงมาใช้บริการห้องสมุดไม่มากเท่าที่ควร

๓. โอกาส (Opportunity)

- ✚ สร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนรู้บทบาทหน้าที่ตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความพร้อมอยู่เสมอ
- ✚ สร้างภาคเครือข่ายให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น
- ✚ นำเทคนิคด้านการตลาดมาใช้กับงานห้องสมุด

การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)

๔. อุปสรรค (Threats)

- ✚ มีข้อจำกัดด้านสุขภาพและครอบครัว
- ✚ ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง
- ✚ มีปัญหาสุขภาพ ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ลดลง

จึงเห็นควรนำจุดแข็ง (Strength) และโอกาส (Opportunity) ที่มีมาแก้ไขจุดอ่อน (Weakness) เพื่อให้บรรณารักษ์มีแนวทางในการจัดกิจกรรม จึงควรมีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวทางการดำเนินการ

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ

ประชุมบรรณารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องหาแนวทางจัดทำ
โครงการ และเสนออนุมัติโครงการ

แต่งตั้งคณะทำงานร่วมกัน วางแผนการดำเนินการ
จัดทำคู่มือ และทดลองให้บรรณารักษ์ใช้คู่มือ

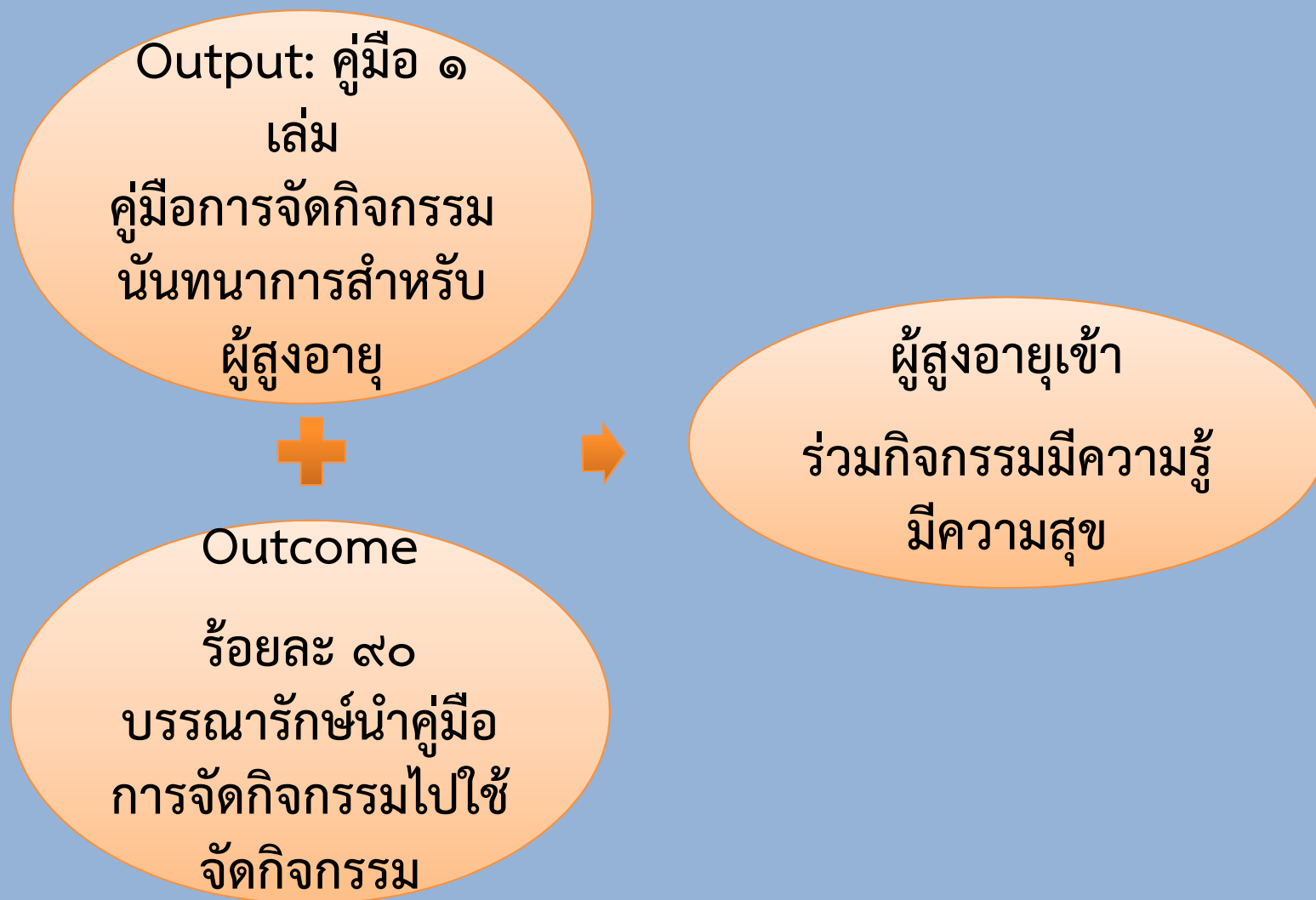

เก็บข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ รวบรวมปัญหา
อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหา

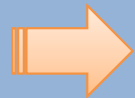

จัดทำคู่มือ นำเสนอคู่มือให้ผู้บริหารอนุมัติให้บรรณารักษ์
ใช้คู่มือจัดกิจกรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

แนวทางการติดตามและประเมินผล

แนวทางการติดตามและประเมินผล

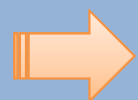

การประเมินผล

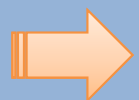
✚ ประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือ
จัดกิจกรรมนันทนาการของบรรณารักษ์

✚ ประเมินจากแบบสอบถามความรู้ ความสุข ความพึงพอใจของ
ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หน่วยงานของรัฐจัดบริการให้ควรมีคู่มือ และพัฒนาคู่มือในการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุเสมอ

การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ควรแสวงหาพันธมิตรภาคีเครือข่ายมาร่วมจัดทำกิจกรรมร่วมกัน